

קב ונקי

- האם נכנס גשם ואבק דרך ענני הכבוד?
- האם מלאכות שבת נלמדות גם מהמלאכות שנעשו בהכנת בגדי הכהונה?
- בעת שעסקו ישראל בבניית המשכן האם היו פטורים מקיום שאר מצוות?
- איזה פסוק אמרו לתוך שופר כשלא הצליחו לתקוע בו?
- האם כיור של בית הכנסת נחשב חלק מכלי בית הכנסת?
- איזה כלי מכלי הקודש במשכן היה בתוך הבאר של מרים בעת המסעות במדבר?
- מה הטעם שתקנו לומר בבוקר את פרשת הכיור ולא את פרשת בגדי הכהונה?
- מהו המטבע בתורה שהיה 24 קרט?

האם נכנס גשם ואבק דרך ענני הכבוד?

(לט, א) וּמִן הַתִּכְלֵת וְהָאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי שָׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.

וכתב האבן עזרא שבגדי השרד הם הנזכרים בפי' במדבר שכיסו את כלי הקודש בעת שנסעו, כי ה' ציוה שיכסו את הארון בפרוכת בעבור כבודו, ועל הפרוכת כיסוי עור תחש, ועל זה כיסוי בגד תכלת, ועל דרך הסברה כי התכלת בעבור כבוד הארון אם היה האויר זך, ואם ירד גשם יסירוהו ויעמוד עליו כיסוי תחש.

וכן במדבר (ד, ו) כתב האבן עזרא שכל הכלים בעת המסעות שמו עליהם עורות תחשים מפני הגשם והאבק, וכ"כ שם הרמב"ן.

מקום נוסף מביא האבן עזרא את ענין הגשם במשכן, לעיל (כו, יד) עה"פ "וַיַּעֲשִׂיתִי מִכְסָּה לְאַהֲלֵי עֹרֹת אֵילָם מְאֻדָּמִים וּמִכְסָּה עֹרֹת תַּחְשִׁים מְלֻמָּעָה", כתב, שהיו צריכים להניח מכסה על מכסה, בעבור הגשם.

וצריך ביאור בדבריו שהרי כידוע בעת שהיו ישראל במדבר היו מוקפים בענני כבוד הן בנסיעתם והן בחנייתם, ולא נכנס גשם או אבק דרך העננים, כמו שמובא בתרגום על שיר השירים (ב, ו) "וְחָדָה מִן עֲלוֹהֶיךָ בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלוּט בְּהוֹן שֶׁרְבָא וְשִׁמְשָׁא וְאוֹף לֹא מִטְרָא וּבִרְדָּא".

וא"כ קשה מדוע היה צריך כיסויים על המשכן מחמת הגשמים, וכן בעת המסע להגן על כלי הקודש, הרי הגשם לא נכנס דרך העננים.

ובאילת השחר (עה"ת לעיל כו, יג) כתב שאמנם במדבר לא היה גשם, אבל כשהמשכן היה בשילה השתמשו ביריעות האלו, כמו שכתב הרמב"ם (הל' בית הבחירה א, ב) ושם בוודאי ירדו גשמים, ע"כ.

אולם בזה מיושב רק פריסת היריעות על המשכן, אבל עוד צ"ב פריסת היריעות על כלי הקודש בעת המסע.

ועל דרך מה שכתב באילת השחר, נראה ליישב שכשנכסו לארץ כבר לא היו ענני הכבוד, והיו צריכים להעביר את

הכלים ממקום למקום, ואז היו צריכים לכסות את כלי הקודש מפני הגשם והאבק.

ועוד נראה ליישב שהרי מובא בגמ' תענית (ט) שכשאהרן נפטר הסתלקו ענני הכבוד, ואפי' שאח"כ חזרו העננים בזכות משה, מ"מ לא חזרו מיד, שהרי מובא בגמ' בראש השנה (ג) שהכנעני מלך ערד שמע שמת אהרן והתסלקו ענני כבוד וכסבור שניתנה רשות להילחם בישראל, ואם חזרו העננים מיד לא היה בא להלחם.

וא"כ יש לומר שבעת שאהרן הסתלק ולא היו ענני כבוד, היו צריכים כיסויים על המשכן ועל הכלים מפני הגשמים.

ועוד נראה ליישב ע"פ מש"כ החת"ס (שו"ת או"ח סי' רח) לחלק בין עם ישראל ללויים לגבי מילה במשך מ' שנה במדבר, שבגמ' יבמות (עב) מובא שישראל לא מלו במדבר במשך מ' שנה משום שלא נשבה רוח צפונית, שהיא רוח שגורמת למזג אויר נוח למילה, והסיבה שלא נשבה רוח צפונית י"א משום שהם היו נזופים מחמת חטא העגל¹, וי"א כדי שהרוח לא תפזר את ענני הכבוד,

וכ' שם החת"ס שבי' הפירושים נכונים, שכל זה היה רק לעם ישראל, אבל לשבט לוי שלא חטא בעגל, כן נשבה רוח צפונית, ונכנסה בין העננים, ולכן הם מלו את עצמם כל מ' שנה, כמו שמובא במדרש רבה (שמות יט, ה)².

ולפי"ז אפשר לומר, שאם מצאנו שלשבט לוי נכנסה רוח צפונית דרך העננים, יכול להיות שגם נכנס קצת גשם או אבק משם, ולכן המשכן שהיה בתחומם היה צריך כיסוי, וכן בשעת המסעות שהיו הלויים נושאים אותם.

¹ כ"כ רש"י שם, אולם תוס' כי' שהיו נזופים ממעשה מרגלים, ועי' סדר הדורות (ב"א תפי"ח) שמוכיח כפי' התוס' מראיית הנגע של מרים שאין רואים ביום המעונן, ועי"כ שהיה שמש, כי מעשה מרים היה לפני מעשה המרגלים, והיה רוח צפונית שפזרה את העננים.

² ובזה השיב שם החת"ס למה שערער המשכיל א.ח. בספרו, שכיון שמצאנו שהלויים מלו את עצמם ולא קרה להם כלום, איך משה רבינו הניח את שאר עם ישראל ולא זרזם למול את עצמם, ולפי מה שבי' שם החת"ס מיושב שרק ללויים נשבה רוח צפונית בתוך העננים.

האם מלאכות שבת נלמדות גם מהמלאכות שנעשו בהכנת בגדי הכהונה?

(לט,ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת פְּחֵי הַזֹּהֵב וְקָצְצוּ פְּתִילִים לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ הַתּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב.

וכתב רש"י שהתורה מלמדת אותנו איך היו מכינים את חוטי הזהב, שהיו מרדדין את הטסין של זהב בצורה דקה מאוד, ואח"כ היו קוצצין מהן פתילים דקין לאורך הטס כדי לעשות מהם חוטים.

והנה בגמ' שבת (קג.) מובא מאמר של אביי ורבא שמלאכת מכה בפטיש היתה במשכן, שכן מרדדי טסי משכן היו מכין ג' פעמים על הטס ופעם אחת על הסדן כדי להחליק את הקורנס, וכתב שם רש"י שהיו עושין כן לציופי הקרשים.

וקשה מדוע רש"י היה צריך להוכיח מהקרשים שלא כתוב כן מפורש בתורה שהיו מרדדין טסי זהב, ולא הוכיח מפרשתינו שכתוב מפורש שהיו מרדדין פחי זהב ועושים מהם חוטים לשזירת בגדי הכהונה, וכמ"ש רש"י על פסוק זה.

ובס' מי טל (להרב יחיאל מנחם קלמנסון שליט"א הוצ' מכון ירושלים סי' לו) כתב שהנה ידוע שאת כל ל"ט אבות מלאכות שנלמדות מהמשכן, הכוונה שנלמדות מהמלאכות שהיו בהקמת המשכן ולא בעבודת הקרבנות,

אולם שיטת רב האי גאון שהובאה בהקדמה לאגלי טל שכן למדים מעבודת הקרבנות, שהוא מביא שכל המלאכות של זורה קוצר וכו' היתה בעשיית לחם הפנים והמנחות,

ויש להסתפק מה הגדר של בגדי כהונה האם זה בגדר מלאכת הקמת המשכן, או בגדר של קרבנות,

ומצאנו בפירוש קדמון ממצרים על הרמב"ם (הובא ברמב"ם זמנים שבהוצאת פרנקל פי"ז מהל' שבת), שנוקט שכל י"ג המלאכות שקשורות לצמר זה היתה במשכן בבגדי הכהונה,

אולם רש"י על המשנה של אבות מלאכות (שבת עג.) כתב שמלאכות אלו היו בעשיה של יריעות המשכן,

וממילא אפשר ליישב שרש"י לשיטתו שסובר שמלאכות שבת נלמדות רק ממלאכות שהיו בהקמת המשכן עצמו, ולכן הביא את הדוגמא של מרדדי טסי משכן עבור ציפוי הקרשים, ולא את הדוגמא של טסי הזהב עבור בגדי הכהונה.

בעת שעסקו ישראל בניית המשכן האם היו פטורים מקיום שאר מצוות?

(לט,לב) וַתִּכָּל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ.

בס' אמרי שפר עה"ת (לרבי שלמה קלוגר זצ"ל) פי' פסוק זה על פי הדין של "עוסק במצוה פטור מן המצוה".

וכתב שבעת שעסקו בבנין המשכן היו פטורים ממצוות, מטעם שהיו עסוקים במצוה, וזה שנאמר "ותכל וכו' ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה", שלאחר שסיימו את עבודת המשכן, חזרו לעשות את כל המצוות.

וממשיך שם שרואים כן מהציווי המיוחד של שמירת שבת בתוך מלאכת המשכן, שלעיל (לא,יג) כתיב: "אך את שבתותי תשמרו", וכו' רש"י אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל אכין ורקין מיעוטיך למעט שבת ממלאכת המשכן.

זאת אומרת שלולי המיעוט, הייתי אומר שכיון שעסוק במצות עשיית המשכן יהא פטור ממצוות שבת, לכך כתיב "אך את שבתותי תשמרו", ובא לומר ששאר מצוות מבטלות בשעת עשיית מצוות הקמת המשכן, משום העוסק במצוה פטור מן המצוה, לבד מן השבת, ע"כ.

ויש לדון בדבריו:

א. האם בעוסק במצוות עשה פטור ממצוות לא תעשה, כהכא שעוסק בעשה של עשיית המשכן ולולא הפסוק היה פטור ממצוות לא תעשה של מלאכה בשבת.

ב. האם העוסק בהכשר מצוה פטור מן המצוה, שהרי בבניית המקדש דנים האחרונים³ אם הבנין הוא המצוה בעצמה או רק הכשר מצוה.

איזה פסוק אמרו לתוך שופר כשלא הצליחו לתקוע בו?

(לט,מג) וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהָנָה עֲשׂוֹ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' בֶּן עֲשׂוֹ וַיִּבְרָךְ אֹתָם מֹשֶׁה.

וכתב רש"י שמשה רבינו אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וגו', והוא אחד מהי"א מזמורים שבתפילה למשה.

בס' מטה משה (דיני שופר ותקיעות סי' תתי"ח) כתב: שמעתי ממורי ורבי מוהר"ז ציו"ן מעשה אירע למה"ר מענלין ז"ל שהיה בעירו שלשה תוקעים מובהקים ובראש השנה בא האחד לתקוע ולא יכול, בא השני ולא יכול, בא השלישי ולא יכול, וצוה מהר"ר מענלין ז"ל להפך השופר ולקרות בו ויהי נועם, וכן עשה הוא היה תוקע, ואמר מהר"ר מענלין שהשטן היה שם ועכבן מלתקוע.

ובדגול מרבבה (לבעל הנו"ב) כתב: נראה לענ"ד שזה היה בתקיעות מעומד, אבל בתקיעות מיושב, לדעתי זה הפסק גמור בין ברכה לתקיעה, ולומר שזה נקרא לצורת התקיעה קשה הדבר, כי אין הסגולה בדוקה.

ובשערי תשובה (שם סקי"ו) מיישב את הנהגה זו, שיש לומר שכיון שלא היו יכולים לתקוע, בעל כרחך שהיה צריך הפסק גדול ללכת לקחת שופר אחר וכיוצא"ב, ובלא הכי היו צריכים ברכה אחרת, וגם עתה שקראו ויהי נועם, באמת ברכו לפני התקיעה ברכה אחרת.

וכ' המשנ"ב (שם סקי"ח) שאמנם בשערי תשובה מיישב קצת דבר זה, מ"מ לכתחילה נראה לענ"ד שאין לעשות כן.

עכ"פ צריך ביאור, מה שייכות הפסוק ויהי נועם לענין סילוק השטן מהפרעה בתקיעת השופר,

ועוד צ"ב מדוע היה צריך להפוך את השופר ולומר את הפסוק מהחלק הרחב, ולא אמרו זאת מהחלק הצר⁵.

³ ראה בס' המפתח רמב"ם פרנקל ריש הל' בית הבחירה.

⁴ ומובא במג"א (סי' תקפ"ה סקי"א) בשם מהר"ל.

⁵ ושמעתי שיש ביאור ע"ז מהאדמו"ר מטאלנא שליט"א

אבל מה ענין ישראל לפרשת הכיור, שהרי הוא שייך רק לכהנים שצריכים לטהר עצמם ע"י הכיור, ולשם מה תיקנו לנו לומר זאת לפני התפילה.⁸

והיה אפשר ליישב, שכיון שאנו עומדים להתפלל, ועל תפילה נאמר ונשלמה פרים שפתינו, שהתפילה במקום הקרבנות, וכיון שכדי להקריב קרבנות צריכים קידוש ידים ורגלים, אף אנו אומרים את פרשת הכיור, דהוי כקידוש ידים ורגלים.

אבל לפי"ז היה צריך לומר גם את פרשת בגדי הכהונה, שהרי כהן המקריב ללא כהונה עבודתו פסולה.

ואמר ידידי הרב יצחק ברינבויס שליט"א שיש לחלק בין הדין של קידוש ידים ורגלים לבין הדין של בגדי כהונה,

דהנה בקידושין (לו: שנינו, שסמיכות, תנופות, הגשות, קמיצות, הקטרות, מליקות, קבלות, הזאות, נוהגות באנשים ולא בנשים, חוץ ממנחת סוטה ונזירה שהן מניפות, ועל כל דבר ודבר מביאה הגמרא לימוד מיוחד, שנוהג באנשים ולא בנשים,

והקשה שם תוס' (לו: ד"ה חוץ ממנחת סוטה) שמדוע הגמרא צריכה ללמוד כל אחד מלימוד מיוחד, הרי גם בלי זה נשים פסולות, שהרי הם מחוסרות בגדי כהונה, ואף כהנים שעבדו בלא בגדי כהונה עבודתם פסולה,

ותי' התוס' ב' תירוצים:

א. שמדובר שהנשים לבשו את הבגדים,

ב. שכיון שלא נצטוו בבגדי כהונה, לא נחשבות כמחוסרות בגדים.

וכתב הראגטשובר בצפנת פענח (מהדו"ת דף עד.) שמהתירוצי השני של תוס' מוכח שהמחייב של בגדי כהונה אינו מחמת העבודה של הקרבת הקרבנות אלא מחמת העובד, וכיון שהעובד היא אשה שלא נצטוותה, זה לא נחשב כמחוסר בגדים.

וכמו כן יש לדון מה הגדר של קידוש ידים ורגלים מהכיור,

וחקר בזה בחידושי רבי אריה לייב מאלין (ח"ב סי' יא) וז"ל: יש לחקור בעיקר דין של קידוש ידים ורגלים, אם הוא דין בגברא, היינו דכל זמן שלא נתקדש בקידוש ידים ורגלים הוי פסול לעבודה, או נימא דהוא דין בעבודה, דצריכה מקודם קידוש ידים ורגלים, ע"כ.

ונראה שזה שתקנו לומר את פרשת הכיור ולא את פרשת בגדי הכהונה, משום דס"ל שבבגדי הכהונה ה'עובד' הוא המחייב, ולכן לישראל אין שייכות כלל לענין בגדי הכהונה, ואין לו לומר את פרשיותיה.

אולם לגבי הכיור, ס"ל שהמחייב הוא ה'עובדה', וממילא אף ישראל שכעת עוסק ב'נשלמה פרים שפתינו' של תפילה במקום עבודת הקרבנות, אומר את פרשת הכיור.

האם כיור של בית הכנסת נחשב חלק מכלי בית הכנסת?

(מ,ל) וַיֵּשֶׁם אֶת הַכִּיּוֹר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרַחֲצָה.

הרמב"ן בהשגותיו על ספר המצוות להרמב"ם (במצוות לא תעשה ששכח אותן הרב, מצוה ג) כתב: שנמנענו שלא לשנות סדר הנחת הכלים במקדש כשולחן והמנורה והמזבחות, והוא אומרו יתעלה (שמות כג, יג) "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו", ובא הפירוש המקובל שהיא אזהרה למה שצויה בענין סידור המקדש.

ובס' משנת חיים (להרב חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א סי' צח עמ' שכב) העיר מדוע הרמב"ן השמיט את הכיור, הרי גם לכיור היה מקום קבוע בין המזבח לאהל מועד.

וכתב שהרמב"ן לשיטתו (לעיל ל, יט) שכתב שרק הרחיצה בכיור היא המצוה, אבל הכיור צויה בו להזמנה, ואיננו מעכב, ולא מצוה, כי הנה ביום הכפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב.

וכ"כ בבכור שור ובחזקוני (שם): לפי שאינו אלא להכשר מצוה, לא כתב מצוות עשייתו עם שאר הכלים.

ומעתה י"ל דהא דלהרמב"ן אין איסור לשנות את מקום הכיור, הוא משום שאין להכיור מקום מצד עצמו אלא כל מקומו נקבע כיון דשם נעשית קידוש ידים ורגלים, דאין אפי' מצוה לקדש מהכיור, וכל עשיית הכיור היא שיהיה מוכן לרחיצה ממנו, ולפיכך אין לו קביעות מקום מצד עצמו.⁶

דבר דומה מצאנו בכיור של בית הכנסת, שמובא בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' לד אות כד) נידון לגבי עשיית חור בקיר של בית הכנסת מעבר לעבר, **בשביל כיור**, וכתב: נפלענ"ד לאסור, ואף למתירין לעשות חור לתחוב בו שטענדי"ר [סטנדר], זה רק בכלי בית הכנסת שהרי הם כבית הכנסת, אך כיור שנעשה רק כדי לרחוץ בו, אינו נצרך לעשות בבית הכנסת דווקא, ואין זה בכלל כלי בית הכנסת.⁷

מה הטעם שתקנו לומר בבוקר את פרשת הכיור ולא את פרשת בגדי הכהונה?

(מ,ל) וַיֵּשֶׁם אֶת הַכִּיּוֹר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרַחֲצָה.

בבית יוסף (או"ח סי' א' ד"ה וכתוב) מביא מהארחות חיים (הל' מאה ברכות סי' יד) בשם הר"י בן יקר, שיש נוהגים לומר בבוקר את פרשת הכיור (שמות ל' יז-כא) כי היא העבודה הראשונה, **וכתב זאת בשו"ע** (סי' א' סעי' ט"ו) שיש נוהגין לומר פרשת הכיור.

ודבר זה צריך עיון, דבשלמה שאר הקרבנות שאומרים את פרשיותיהם כמו שמובא שם בשו"ע לגבי פרשת עולה וחטאת וכו', זה דבר ששייך לכלל ישראל, ועיי' אמירת הפרשיות יחשב כאילו הקריבו את הקרבנות האלו.

⁸ **ונראה לבאר** שהרי מובא ברשב"א (ראה משנ"ב סי' ד' סק"א) שהטעם מדוע תיקנו חז"ל ליטול ידיים כל בוקר, כדי להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. ולפי"ז אפשר לומר שגם תקנו לומר את פרשת הכיור, שזה מקדש את האדם כקידוש ידים ורגלים.

אלא דמשמע בשו"ע שענין האמירה הוא כמו שאר הקרבנות שזה כאילו עשאים, שזה מצד עבודת הקרבנות ולא מחמת הקשר לנטילת ידים.

⁶ אולם **ברמב"ם** (פ"ה מהל' ביאת מקדש ה"י) מבואר שיש מצוה לכתחילה לקדש מהכיור, שכי' וז"ל: מצוה לקדש ממי הכיור, ואם קידש מכלי שרת הרי זה כשר.

⁷ ועיי' **פסקי תשובות** (סי' קנ"ב סק"ג)

איזה כלי מתוך כלי הקודש במשכן היה בתוך הבאר של מרים בעת המסעות של ישראל במדבר?

(מ,ל) וַיֵּשֶׁם אֶת הַכִּיֹּר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ
וַיִּתֵּן שָׁמָּה מִים לְרִחֻצָּה.

יש כלל שכל דבר הראוי להינתן בכלי שרת כחלק מעבודת המקדש, מתקדש בדרגת קדושה גבוהה יותר כאשר הוא אכן ניתן בכלי שרת, ואז חלות עליו חומרות מסוימות הנובעות מתוך קדושה זו, אחת מחומרות אלו היא "פסול לינה", דהיינו הוא נפסל כשיעבור עליו הלילה, ואי אפשר להתשמש בו למחר, לכן לאחר שהתקדשו מים בכיור, הם נפסלים מחמת לינה במשך הלילה.⁹

ביומא (לז). מובא שכדי למנוע זאת עשה כהן בשם בן קטין "מוכני" (מכשיר שמסובבים אותו כדי להרים ולהוריד את החבל הקשור לכיור) לשקע בו את הכיור כל לילה אל תוך בור שהיה בעזרה שהגיעו אליו מי מעיין.

מי הכיור התחברו בכך למי המעיין, ועי"ז נחשבו מי הכיור כחלק מן המעיין, ואינם נפסלים בלינה, ואף שמסתמא היה יותר קל לשפוך מן הכיור כל יום את המים שנפסלו ולהחליפם במים חדשים, כמו שעשו כנראה לפני חידושו של בן קטין, מ"מ גנאי הוא לפסול מים קדושים.¹⁰

ומעתה נשאלת השאלה, הרי במשכן ג"כ היתה אותה בעיה, וכיצד יעשו שלא יפסלו מי הכיור בלינה, ובפשטות היה אפשר לומר שגם במשכן היו ממלאים כל יום מים חדשים לכיור,

ובס' בארה של מרים (להרב אשר שיק שליט"א עמ' נה) מביא רעיון יפה בזה, שמובא בתוספתא (סוכה ג,ג) שבזמן שישאל היו חונים, הבאר של מרים היתה שורה כנגדן **במקום גבוה, כנגד פתחו של אהל מועד**, ונשיאי ישראל באין ומושכין ממנה מים כל אחד לתוך שבטו.

נמצא שהבאר שהיתה כמעין, היה עומדת מול הפתח של אהל מועד היכן שהיה עומד הכיור, והיו מושכין מהבאר מים עד הכיור, או שהיו נוטלין את הכיור כל לילה ומניחין אותו בתוך הבאר, ונמצא שמי הכיור מחוברין כל הזמן למעיין ולא נפסלים בלינה.

ולפי"ז כתב שם לתרץ קושיא גדולה, שהמתבונן בפרשיות במדבר ונשא המדברות על עבודת המשא של הלויים יראה כי התורה מפרטת מי נשא במסעות את כל חלקי המשכן ואת כליו, ורק דבר אחד לא מוזכר מי נשא, וזה הכיור, וזה פלא.

יתרה מזאת כאשר התורה מפרטת את מהלך פירוק המשכן עי"י בני קהת, שהיו מכסים את כל הכלים, ג"כ מוזכר כיסוי לגבי כל הכלים, ולגבי הכיור לא מוזכר כלל כיסוי,

וכתב ששאלה זו נשאלתי לפני כארבעים שנה עי"י דודי הר"ר דוד בריסק ז"ל, וסיפר ששאל שאלה זו כמה גדולי תורה אך לא קיבל תשובה ונשארו בצריך עיון.¹¹

⁹ ראה זבחים כא.

¹⁰ רש"י יומא (לז) ד"ה מוכני.

¹¹ ומביא שם **שבאבן עזרא** (שמות לה,טז) כתב שאין לכיור ולכנו בדים, ואולי על העגלות היו נשואים. ולפי"ז בני מררי הם שנשא את הכיור, כי בני קהל היה משאם בכתף ולא על העגלות. וכתב שתלמידיו שאלו את הגר"ח **קניבסקי שליט"א** ואמר שמסתמא בני קהה נשא את הכיור.

וכתב שלפי התוספתא יש לומר, שהיו מכניסים את הכיור לתוך הבאר, ובעת המסע היתה הבאר הולכת מאליה, והיה הכיור נישא מאליו ע"י הבאר, וממילא לא היה צריך כיסוי.

* פרשת שקלים *

מהו המטבע בתורה שהיה 24 קרט?

(ל,ג) וְהָיָה כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים מִחֻצֵּי הַשָּׂקָל בַּשָּׂקָל הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשָּׂקָל מִחֻצֵּי הַשָּׂקָל תְּרוּמָה לָהּ.

בתורה כתוב שמטבע השקל מכיל בתוכו עשרים גרה, וכתב רש"י ש'גרה' הוא לשון מעה.

ובאבן עזרא כתב ש'גרה' הוא גרגיר של עץ החרוב, ומטבע השקל היה במשקל עשרים גרגירי חרוב. **וכ"כ היראים** (סי' קי"מ [שננ]) שמעתי שעשרים גרה הם עשרים גרעיני חרובין, ונקראו על שם שהבהמות גרות אותם, וכסף משקל העשרים גרעינים הוא השקל, והוא דבר מועט.

והנה בימי בית שני הוסיפו על המטבעות שהיו בימי משה במדבר כמש"כ בתוס' במנחות (עז. ד"ה והשקל עשרין גרה), וכל שקל היה במשקל כ"ד גרה, דהיינו כ"ד גרגירי חרוב.

ישנה מידת מישקל הנקראת **קרט** - שהיא יחידת משקל באבני חן ושווה בדיוק ל-200 מיליגרם. מקור השם הוא בזרע פרי עץ החרוב (ביוונית κεράτιον - קרטיון) ששימש בימי קדם לשקילת אבני החן. השימוש בזרעי החרוב כיחידת משקל נוצר, כיוון שפעם חשבו שלכל זרעי עץ החרוב, בכל פרי, יש אותו משקל בדיוק. בפועל שונים הזרעים במשקלם כמו זרעים אחרים אך כיוון שהם שטוחים, קשה להבחין בזרעים חריגים בגודלם.

ולפי פירושו של האבן עזרא ש'גרה' הוא גרגיר החרוב, נמצא א"כ שכבר בתורה מצאנו מקור למשקל ה'קרט',

מה שמעניין שלפי"ז מצאנו אף רמז לענין ה-24 קרט, כי יש האומרים שמטבע היווני סולידוס, היה ה"דולר" של התקופה הביזנטית, הוא היה מטבע יציב וחזק ששימש לעריכת עסקאות במקומות רבים בעולם. הסולידוס היה מטבע זהב טהור שמשקלו **24 קרט**, כלומר משקל של **24 זירעוני חרובים**.

לפי פירוש האבן עזרא, השקל' שהיה בימי בית שני לאחר ההוספה, אף הוא היה **24 קרט**.

בתקופה מאוחרת יותר אימצו את יחידת המידה **קרט** כדי למדוד את דרגת טוהרו של הזהב, כיום יש למושג **קרט** שתי משמעויות שונות, האחת יחידת מידה למדידת משקל של אבני חן, והאחרת יחידת מידה למדידת דרגת הטוהר של זהב,

כאשר אומרים שתכשיט עשוי 24 קראט זהב, מתכוונים שהוא עשוי זהב טהור, כלומר 99.9% זהב.¹²

¹² זהב 24 קרט הוא זהב רך מאוד ולא מרבים להשתמש בו. ועי' **מנחות פח: ברש"י ד"ה של פריקים**, שהיו יכולים לכופף את הקנים של המנורה. ואפשר לבאר זאת שהרי המנורה נעשתה מזהב טהור לגמרי בלי תערובות, ולכן הזהב היה רך וניתן לכיפוף. [הערת הרב **יצחק ברינבוים** שליט"א]